

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЖУРНАЛІСТИКИ
КАФЕДРА ЖУРНАЛІСТИКИ**

Кваліфікаційна робота бакалавра

на тему: «Поширення дезінформації у Мережі під час війни»

Виконала: студентка 5 курсу, групи 6.0619-ж-з
спеціальності 061 журналістика
освітньої програми «Журналістика»

Мала Г. О.

Керівник: доц., к.соц.ком. *Костюк Ю. В.*

Рецензент: доц., к.філол.н *Іванець Т.О.*

Запоріжжя 2024

ЗМІСТ

Реферат.....	3
Завдання.....	4
Вступ.....	6
Розділ 1. Теоретична база протидії інформаційній дезінформації.....	8
1.1. Зміст поняття «дезінформація» та наукові дослідження до теми..	8
1.2. Нормативно-правові основи інформаційної безпеки України.....	14
Розділ 2. Супровідна записка до творчого проєкту.....	21
2.1. Опис та обґрунтування творчого проєкту.....	21
2.2. Опис цільової аудиторії та особливостей просування продукту....	22
2.3. Формально-змістові характеристики проєкту.....	23
2.4. Особливості оформлення проєкту.....	24
2.5. Технічні та програмні засоби.....	24
2.6. Зв'язок із творчим доробком (портфоліо).....	25
Висновки.....	26
Список використаних джерел.....	28
Додаток А. Статті до дипломної роботи.....	32
Додаток Б. Список матеріалів портфоліо.....	39
Abstract.....	41
Декларація академічної доброчесності.....	42

РЕФЕРАТ

Назва теми: «Поширення дезінформації у Мережі під час війни».

Обсяг основної частини роботи: 22 сторінки.

Кількість використаних джерел – 35.

Мета роботи – створити дві статті, які мають привернути увагу до дезінформації у мережі Інтернет під час війни в країні.

Для досягнення мети дослідження ми виконали такі **завдання:**

- 1) розглянути теоретичні основи поняття «дезінформація»;
- 2) проаналізувати специфіку поширення дезінформації в мережі Інтернет;
- 3) розглянути український досвід у протистоянні пропаганди від ворога;
- 4) створити власний інформаційний проєкт – дві статті на основі платформ для боротьби з дезінформацією із дотриманням усіх журналістських норм.

Об’єкт дослідження – написання двох статей на прикладі українського Центру протидії дезінформації, онлайн-платформи Nadiuno та інтернет-видання «Детектор медіа».

Предмет дослідження – особливості поширення неправдивої інформації в час повномасштабного вторгнення росії в Україну.

Формально-змістові характеристики проєкту. Творчий проєкт це написані дві статті з використанням збору інформації та різних прийомів написання тексту. Реалізований проєкт має привернути увагу громадськості до такого питання, як поширення і розпізнавання фейкових новин в мережі Інтернет та методи протидії цьому явищу.

Ключові слова: дезінформація, фейк, новини, війна, пропагандисти, інформація, ворог, мережа, Інтернет, глобалізація, маніпуляція.

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Факультет журналістики
Кафедра журналістики
Рівень вищої освіти – бакалавр
Спеціальність 061 журналістика
Освітня програма «Журналістика»

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри
Чернявська Л.В.

«17» травня 2024 року

ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТЦІ
Малій Ганні Олексіївни

1. Тема роботи – «Поширення дезінформації у Мережі під час війни» («Dissemination of disinformation on the Internet during the war»), керівник роботи – Костюк Юрій Вікторович, доц., к.н. соц. ком. затверджені наказом ЗНУ від «07» грудня 2023 року № 2087-с.
2. Строк подання студентом роботи – 15 травня 2024 року.
3. Вихідні дані до роботи – праці таких дослідників: О. Саприкін, П. Шевчук, І. Костюк, О., Г. Почепцов, В. Ліпкан, Я. Короход, В. Остроухов.
4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки: 1) розглянути теоретичні основи поняття «дезінформація»; 2) проаналізувати специфіку поширення дезінформації в мережі Інтернет; 3) розглянути український досвід у протистоянні пропаганди з боку ворога; 4) створити власний інформаційний проект – дві статті на основі платформ для боротьби з дезінформацією із дотриманням усіх журналістських норм.

5. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв
Вступ	Костюк Ю.В. доцент	20.12.2023	
Розділ 1	Костюк Ю.В. доцент	15.02.2024	
Розділ 2	Костюк Ю.В. доцент	27.03.2024	
Висновки	Костюк Ю.В. доцент	02.05.2024	

6. Дата видачі завдання – 15 листопада 2023 року.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Термін виконання	Примітка
1.	Визначення теми кваліфікаційної роботи.	15.11.2023	Виконано
2.	Написати попередній варіант вступу та змісту.	27.11.2023	Виконано
3.	Підбір, опрацювання і вивчення літератури та джерел з теми дослідження.	10.12.2023	Виконано
4.	Опрацювати літературу, написати теоретичну частину, оформити список літератури.	11.01.2024	Виконано
5.	Написати основну частину та висновки.	27.02.2024	Виконано
6.	Оформлення роботи та подання її на перше читання керівникові.	27.03.2024	Виконано
7.	Опрацювання зауважень та виправлення.	07.05.2024	Виконано
8.	Попередній захист кваліфікаційної роботи.	09.05.2024	Виконано
9.	Проходження нормоконтролю.	27.05.2024	Виконано
10.	Подання роботи на рецензування.	27.05.2024	Виконано

Студентка _____ Г. О. Мала

Керівник роботи _____ Ю. В. Костюк

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер _____ М. В. Чабаненко

ВСТУП

Актуальність теми. В наш час інформація – це величезний ресурс за допомогою якого покращується продуктивність в усіх сферах людського життя. Але є й негативні сторони цього поняття. Майже в усіх конфліктах між державами за останні десятиліття ефективно використовувалися засоби та методи інформаційної війни. Це може призводити до таких трагічних наслідків, як: розвал економічної системи держави; зміна суспільного ладу та політичного устрою; занепад держави; розпад армії; утрата національної ідеї та духовних цінностей народу; пошкодження власних осель та загибель людей тощо.

Нашому суспільству довелося зіткнутися з безліччю проблем через прихід ери інформаційних технологій. Однією з таких проблем є загроза інформаційній безпеці держави та її громадян. На сьогоднішній день у світі й досі не існує ефективної системи захисту в сфері інформаційних технологій. В умовах максимальної інформатизації суспільства, не одна держава не може почуватися в повній безпеці, тому що громадяни країн будь-якого моменту можуть піддатися впливу ворожої інформаційної атаки. Також відомо, що в наш час велика кількість держав розглядають інформаційну війну, як ефективний інструмент для втілення власної зовнішньої політики. Можна додати Україну до цього списку, яка за тяжких обставин була вимушена розпочати ведення інформаційної війни проти російської федерації.

Також надзвичайно стрімкий розвиток науки, техніки та соціально-економічний стан сучасного суспільства спричинив зміни в інформаційному та комунікативному середовищі. Стало дедалі більше неправдивої інформації. Для розрізнення фейків та дійсних новин потрібно дослідити сфери, які найбільше піддаються впливу, методи та способи поширення інформації.

Значні проблеми інформаційних маніпуляцій стали більш актуальними в зв'язку з глобалізацією комунікаційних процесів, бурхливим розвитком технологій. А отже, сьогодні постають актуальними питання виявлення й

поширення фейкових новин та випадки дезінформації суспільства, які спричиняють навмисну шкоду в умовах інформаційного протистояння України.

Мета роботи – створити дві статті, які мають привернути увагу до дезінформації у мережі Інтернет під час війни в країні.

Для досягнення поставленої мети потрібно роз'язати такі *завдання*:

- 1) розглянути теоретичні основи поняття «дезінформація»;
- 2) проаналізувати специфіку поширення дезінформації в мережі Інтернет;
- 3) розглянути український досвід у протистоянні пропаганди з боку ворога;
- 4) створити власний інформаційний проєкт – дві статті на основі платформ для боротьби з дезінформацією із дотриманням усіх журналістських норм.

Об'єкт дослідження – написання двох статей на прикладі українського Центру протидії дезінформації, онлайн-платформи Nadiuno та інтернет-видання «Детектор медіа».

Предметом дослідження є інформаційні маніпуляції з боку росії.

Структура роботи. Кваліфікаційна робота бакалавра складається з реферату, вступу, двох розділів, висновку, списку використаної літератури та додатку. Обсяг основної роботи – 22 сторінки. Список використаної літератури включає 35 найменувань.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНА БАЗА ПРОТИДІІ ІНФОРМАЦІЙНІЙ ДЕЗІНФОРМАЦІЇ

1.1. Зміст поняття «дезінформація» та наукові дослідження до теми

На сьогоднішній день людство живе в дуже сучасному інформаційному суспільстві. Термін «інформація» використовують практично в усіх науках. З розвитком інформаційного суспільства та сучасними досягненнями в галузі інформаційних технологій й також продовжує розвиватися мережа «Інтернет». Інтернет, крім виконання функцій обміну думками й отримання необхідної інформації користувачами в період інформаційного протистояння, стає об'єктом та засобом інформаційного керування людьми.

Та поряд з тим з'являється негативна сторона сучасного інформаційного суспільства. Це дезінформаційні вкиди. У мережі з'являється дедалі більше фейків та неправдивих повідомлень, які підкріплюються підробленими фото, свідченнями псевдоочевидців та з додавання сумнівного відео. Популярним місцем їх поширення є соціальні мережі. Соцмережі дали змогу не тільки для миттєвого поширення будь-якої інформації в інтернеті, а також дезінформації. Також можна додати до цього, що соцмережі дають можливість ідеально приховувати проведення маніпуляцій психологічного впливу на людей. Й тому беззаперечно очевидним буде те, що соцмережі є надзвичайно ефективним інструментом для ведення інформаційної війни.

Дезінформація розповсюджується дуже швидко через те, що її творці намагаються скористатися емоціями та свідомістю людей якнайшвидше. Неправдива інформація підриває здатність громадян ефективно брати участь у житті суспільства, як за допомогою виборів президента та інших громадських заходів. Дезінформація також може спонукати людей приймати рішення, які негативно впливають на особисте здоров'я, фінансове та психологічне становище суспільства та безпеку [35].

Дезінформація – це перш за все процес маніпулювання інформацією з метою залучення конкретної цільової аудиторії. Перед тим як аудиторія прийматиме якесь рішення, в оману шляхом надання їй неповної інформації, викривлення контексту або певної частини інформації й відбувається дезінформація людей. Мета такого інформаційного впливу на людей завжди зводиться до намагання нав'язати цільовій аудиторії думку, вигідну для маніпулятора. В будь-якому разі остаточна мета – це дія або бездіяльність цільової аудиторії [14].

Але перед тим, щоб якась конкретна інформація потрапила в мережу потрібно лише, для прикладу, запостити цю інформацію в соцмережі, в своєму блозі та позначити правильним хештегом, щоб пост дістався до потрібної цільової аудиторії, щоб інформація стала популярною. Зробити це може будь-хто й саме тому в мережу Інтернет потрапляє неймовірно велика кількість інформації, яка є брехнею. Але, все частіше неправдиву інформацію пишуть з певною умисною метою. Термінологія поняття фейк – це різновид дезінформації, навмисне подання неправдивої інформації. Сам фейк можна сприймати як спеціальне перекручення фактів, для того щоб викликати позитивні емоції, але усе частіше фейк перетворюється на дезінформацію, яка вводить людей в оману. Саму тему фейку в новинах досі не було ретельно вивчено та описано дослідниками в галузі журналістики. Її актуальність сьогодні, в умовах інформаційної та гібридної війни з росією, є незаперечно актуальною, адже фейкові новини, спрямовані на погіршення ситуації в нашій країні, російські ЗМІ продукують щодня [7].

Надійним засобом для боротьби з інформаційними атаками є створення перешкод, які зможуть витримати будь-які фейкові закиди. При цьому кінцеві отримувачі інформації будуть знаходитися на певних ідеологічних позиціях, що дозволить їм критично сприймати або взагалі не сприймати шкідливу інформацію.

Гарною новиною для пропагандистів, які поширюють дезінформацію та фейки, є підхоплення цих новин популярними медіа. Поширення перекручених

або свідомо неправдивих відомостей для досягнення пропагандистських, військових (введення противника в оману), комерційних або інших цілей [35]. Проблематикою інформаційних маніпуляцій займалися такі видатні українські дослідники В. Карпенко, В. Ліпкан, Я. Короход, В. Остроухов та інші. В тому числі, В. Карпенко аналізує інформаційний простір України. Також показує інформаційну експансію росії, котра використовує в своїх цілях ЗМІ для поширення своїх ідей [9 с. 182-192]. А дослідники, як О. Цуканова, О. Саприкін, П. Шевчук, І. Костюк досліджують питання інформаційних маніпуляцій, розкривають та сутність процесів впливу інформації на сучасне інформаційне суспільство [11], [28], [32], [34].

Дослідник Почепцов пише, що інформаційні маніпуляції будуються на стратегії швидкого поширення новин, коли одна комунікативна частина інформації починає функціонувати в спосіб, щоб замінити собою усі інші, тобто коли одне повідомлення може викликати цікавість усього суспільства [19].

Для ефективної протидії дезінформації та фейкам науковці виділяють фактчекінг та медіаосвіту. Нашим українським експертом в галузі перевірки фактів вважається вчений О. Гороховський – це автор практичного посібника «Фактчек як тренд розслідувань: можливості та перспективи». Автор описує головну концепцію формату фактчекінгу та зробив аналіз досвіду країн Європи у цій сфері. А також автор виділяє ознаки, які вказують на неправдивість інформації, досліджує різні ресурси для можливості уточнення формулювання поняття «фактчекінг» та «верифікація». Учений також наводить головні ознаки, які вказують на необхідність перевірки отриманих даних [5, с. 111].

Надзвичайно важливою для розуміння проблеми протидії фейковій інформації є дослідження доктора наук з соціальних комунікацій В. Шевченко, яка в своїх роботах розглядає історію виникнення фактчекінгу, методів маніпуляції та інструментів для перевірки інформації [33, с. 140-153.].

Поняття питання інформаційної маніпуляції у вітчизняній науковій літературі були досліджені недостатньо. Залишається недосяжним виявлення причин захисту інформаційного простору України від атак ворога. Здійснення

інформаційних впливів з використанням інформаційної зброї було зафіксовано літописцями на територіях України ще дуже давно, а саме з часів Київської русі. Прикладом є відомий факт поїздки княгині Ольги до Константинополя, але ані візантійські, ані руські джерела не висвітлюють істинну причину та мету подолання такого довгого шляху. Князь Святослав заздалегідь повідомляв ворога про свій похід, але залишалося таємницею напрям та сили, котрі планувалося використати. [6, с. 18].

М. Маклюєн у 1960 р. був першим хто у відкритому друці написав про поняття інформаційних маніпуляцій. Вже в той час було відомо, що маніпуляція ведеться за допомогою інформаційних технологій. Дослідник відмітив, що в минулому використовували зброю, знищуючи ворогів одного за іншим, а зараз інформаційна зброя за допомогою телебачення, навпаки, опускає усе населення в деякий світ уяви: «земна куля тепер – не більше, ніж село» [13, с. 7].

А дослідник Є. Магда вважає, що інформаційні кампанії, які використовує проти України росія, спрямовані не лише на дестабілізацію ситуації всередині держави, а й також на створення поганої репутації України в світі. Розпочався цей процес ще в 2005 р. під час першої газової війни та триває й до сьогодні. Тоді Україну успішно представили в якості нечесного транзитера газу, недивлячись на те, що протягом багатьох років Україна ніколи не допускала зриву поставок природного газу до Європи через свою територію. До того ж звинувачення в крадіжках газу не підкріплювалися наявністю конкретних фактів [12, с. 140], [2, с. 85].

Дослідник М. Головатий зауважує, що впровадження державотворчої ідеології буде допомагати в таких питаннях як: збереження цілісності держави, зміцнення консолідації суспільства та миру й подолання загроз сепаратизму [4, с. 14]. А дослідниця В. Карлова визнає необхідність створення і впровадження однієї ідеології в Україні, що має об'єднати культурно-історичну, політичну, економічну та соціогуманітарну складові [8, с. 24].

Стало очевидно те, що росія не шкодує своїх фінансів на дезінформацію та фейкові новини, направлені в сторону нашої держави. Навмисно подає

неправдиву інформацію. А саме - що держава розвалюється, що Україною керують радикали, фашисти, бандерівці, нацисти, які чинять масовий безлад, найстрашніше – вбивають людей на вулицях, спалюють будинки комуністів та російськомовних громадян. Ворог влаштовує своїм глядачам вистави, в яких показують жахіття та беззаконня в Україні, на яке не шкодують державних рублів.

Служба безпеки України веде діяльність по протидії пропагандистським впливам російської федерації. З початком повномасштабного вторгнення СБУ офіційно звернулася до адміністрації телеграму з вимогами заблокувати певні канали, які поширювали фейкові новини щодо України. З початку війни вони передали на блокування майже дві тисячі телеграмканалів, більш як 1500 акаунтів в Фейсбук, Інстаграм та Тікток [29], [15].

Дослідниця І. Костюк каже правду, коли ствержує, що сьогодні російсько-українська інформаційна війна ведеться відкрито. Також, І. Костюк вказує на те, що в Україні на зараз ситуація краща з питання доступу її громадян до інформації. А в росії просто не існує широковідомих опозиційних каналів інформації [11, с. 58].

В. Карпенко, наш вчений, впевнено повідомляє, що росія проводить по відношенню до України інформаційне загарблення. Науковець впевнений, що українське телебачення та російське дуже часто одну й ту ж новину висвітлюють по-різному. Також вчений наголошує, що ворог використовує наш національний простір в інтересах своєї країни [9].

Але не дивлячись на ці виклики Україна ефективно протидіє російській дезінформації. Для боротьби з фейковою інформацією та маніпуляціями з боку ворога держава створила протидію.

Це є онлайн-платформа Nadiuno, інтернет-видання «Детектор медіа та Центр протидії дезінформації. [30] [27].

Основна увага центру спрямована на протидію поширенню неправдивої інформації в інтернеті та фейків у медіа. Центр не має каральних функцій за

дезінформацію та не зможе застосовувати санкції, але може вносити подання до РНБО щодо деяких порушень [3]. [16], [31].

За допомогою графіків на Рисунку 1.1.1 та Рисунку 1.1.2 можна побачити частоту появи дезінформаційних повідомлень в Мережі з боку російської пропаганди за період часу січень – лютий 2024 року на основі даних Центру протидії дезінформації. Та зробити висновок, що інформаційна війна росії проти України триває та буде продовжуватися й надалі.

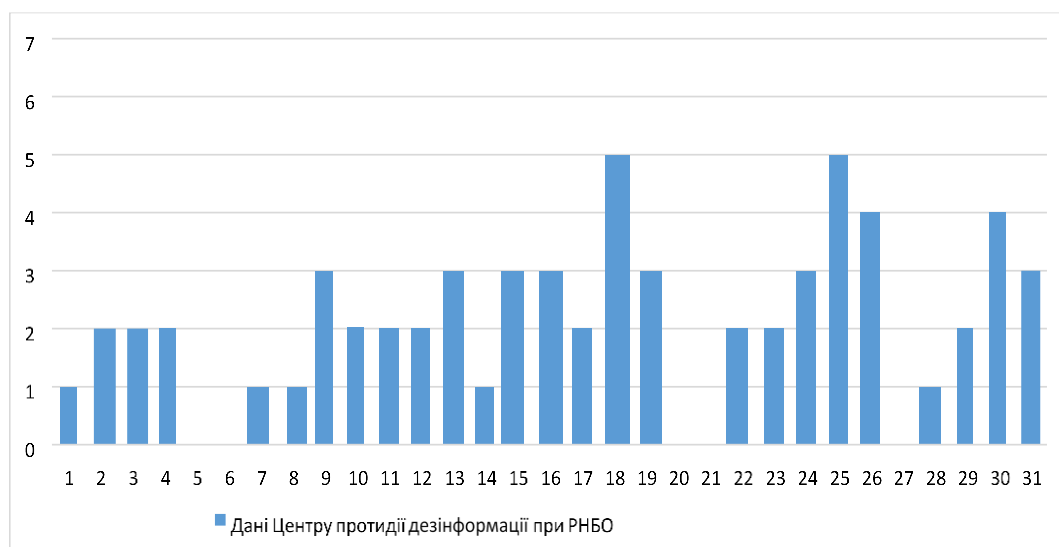

Рисунок 1.1.1 - Результати моніторингу за січень 2024 р

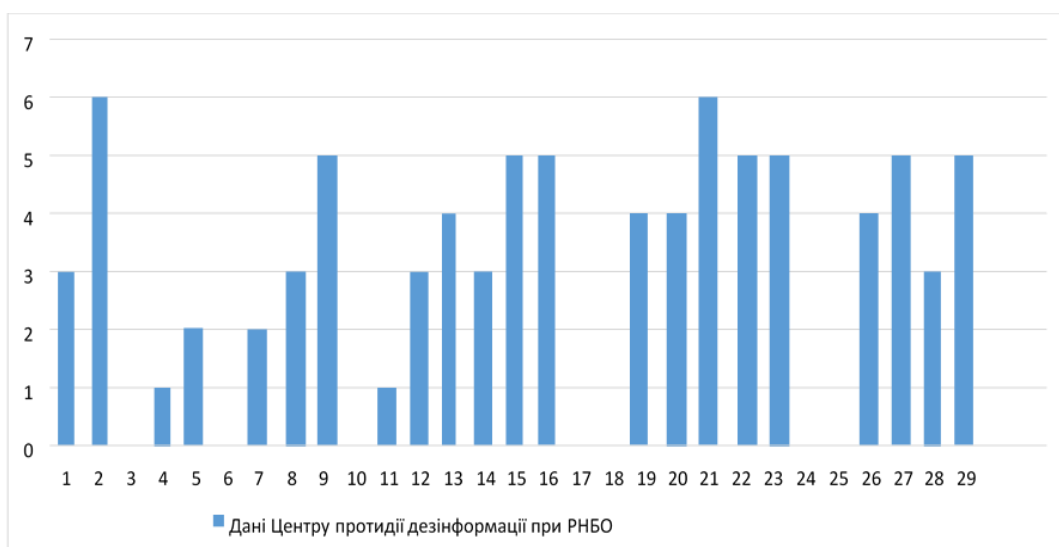

Рисунок 1.1.2 - Результати моніторингу за лютий 2024 р.

Можна зробити висновок, що дезінформація в мережі – це проблема, яка з’явилася не зараз - в період повномасштабного вторгнення росії в Україну, а була завжди. Через розвиток все більш нових комунікаційних технологій стало можливим легко створювати та розповсюджувати фейкову інформацію в інтернеті. Неправдиві новини в кінцевому результаті мають негативний вплив на суспільство й є загрозовим явищем в сучасному медіапросторі. Незважаючи на значну кількість досліджень зарубіжних та вітчизняних науковців у сфері протидії дезінформації та фейкам, сьогодні все ще не існує повного розуміння цих явищ. Але, узагальнюючи розглянуті визначення, можна сказати, що дезінформацію розглядають з боку розвитку цифрових медіа та їх впливу на сучасне інформаційне суспільство.

1.2 Нормативно-правові основи інформаційної безпеки України

Неправдива новина спонукає до різних конфліктів, зокрема соціальних та політичних. Війна росії проти України призвела до появи в інтернеті чисельних фейкових відео та фото, якими активно діляться користувачі соціальних мереж. Деколи відрізнити їх від справжніх дуже важко. Тому ці питання має врегулювати законодавство України.

Правову основу інформаційної безпеки України становлять такі законодавчі та нормативно-правові документи як:

- Закон України «Про інформацію». Стаття 20. Доступ до інформації. За порядком доступу інформація поділяється на відкриту інформацію та інформацію з обмеженим доступом. Будь-яка інформація є відкритою, крім тієї, що віднесена законом до інформації з обмеженим доступом. Базовими положеннями цього нормативно-правового акту закріплюється право громадян на інформацію, закладаються правові основи інформаційної діяльності. [20];

- Закон України «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні». Стаття 2. Свобода діяльності друкованих засобів масової інформації. Свобода слова і вільне вираження у друкованій формі своїх поглядів і переконань гарантуються Конституцією України і відповідно до цього Закону означають право кожного вільно і незалежно шукати, одержувати, фіксувати, зберігати, використовувати та поширювати будь-яку інформацію за допомогою друкованих засобів масової інформації, крім випадків, визначених законом, коли обмеження цього права необхідно в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадського порядку з метою запобігання заворушенням чи кримінальним правопорушенням, для охорони здоров'я населення, для захисту репутації або прав інших людей, для запобігання розголошенню інформації, одержаної конфіденційно, або для підтримання авторитету та неупередженості правосуддя.

Цей закон описує правові основи діяльності друкованих засобів масової інформації в Україні, встановлює державні гарантії їх свободи відповідно до Конституції України, Закону України «Про інформацію» [22];

- Закон України «Про телебачення та радіомовлення». Стаття 5. Гарантії свободи діяльності телерадіоорганізацій.

1. Цензура інформаційної діяльності телерадіоорганізації забороняється.
2. Телерадіоорганізація є незалежною у визначенні змісту програм та передач.

3. Не вмотивоване законодавством України втручання органів державної влади чи органів місцевого самоврядування, громадських чи релігійних об'єднань, їх посадових осіб чи працівників, а також власників у сферу професійної діяльності телерадіоорганізацій не допускається.

Закон регулює діяльність телерадіоорганізацій території України, визначає правові, соціальні, економічні, організаційні умови функціонування, спрямовані на реалізацію свободи слова, права громадян на отримання повної, достовірної та оперативної інформації, на вільне обговорення [26];

- Закон України «Про захист персональних даних». Стаття 10. Використання персональних даних.

1. Використання персональних даних передбачає будь-які дії володільця щодо обробки цих даних, дії щодо їх захисту, а також дії щодо надання часткового або повного права обробки персональних даних іншим суб'єктам відносин, пов'язаних із персональними даними, що здійснюються за згодою суб'єкта персональних даних чи відповідно до закону.

2. Використання персональних даних володільцем здійснюється у разі створення ним умов для захисту цих даних. Володільцю забороняється розголошувати відомості стосовно суб'єктів персональних даних, доступ до персональних даних яких надається іншим суб'єктам відносин, пов'язаних з такими даними.

Стаття 14. Поширення персональних даних.

1. Поширення персональних даних передбачає дії щодо передачі відомостей про фізичну особу за згодою суб'єкта персональних даних.

2. Поширення персональних даних без згоди суб'єкта персональних даних або уповноваженої ним особи дозволяється у випадках, визначених законом, і лише (якщо це необхідно) в інтересах національної безпеки, економічного добробуту, прав людини та для проведення Всеукраїнського перепису населення.

3. Виконання вимог встановленого режиму захисту персональних даних забезпечує сторона, що поширює ці дані.

4. Сторона, якій передаються персональні дані, повинна попередньо вжити заходів щодо забезпечення вимог цього Закону.

Зазначений Закон регулює правові відносини, пов'язані із захистом та обробкою персональних даних, на діяльність з обробки персональних даних, яка здійснюється повністю або частково із застосуванням автоматизованих засобів, а також на обробку персональних даних, що містяться в картотеці чи призначені до внесення до картотеки, із застосуванням неавтоматизованих засобів [23];

- Закон України «Про доступ до публічної інформації». Стаття 4. Принципи забезпечення доступу до публічної інформації.

1. Доступ до публічної інформації відповідно до цього Закону здійснюється на принципах:

- 1) прозорості та відкритості діяльності суб'єктів владних повноважень;
- 2) вільного отримання, поширення та будь-якого іншого використання інформації, що була надана або оприлюднена відповідно до цього Закону, крім обмежень, встановлених законом;
- 3) рівноправності, незалежно від ознак раси, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, мовних або інших ознак.

Цей Закон визначає порядок здійснення права кожного громадянина на доступ до інформації, інших розпорядників публічної інформації, визначених цим Законом, та інформації, що становить суспільний інтерес [21];

- Закон України «Про Суспільне телебачення і радіомовлення України». Стаття 3. Принципи діяльності, гарантії незалежності НСТУ.

1. Діяльність НСТУ провадиться на принципах:

- 1) всебічного, об'єктивного і збалансованого інформування про суспільно значущі події в Україні та за кордоном;
- 2) дотримання норм суспільної моралі, традицій і культури Українського народу, поширення сімейних цінностей та зміцнення ролі традиційної сім'ї у розбудові українського суспільства;
- 3) пріоритету суспільних інтересів над комерційними та політичними;

- 4) чіткого відокремлення фактів від коментарів та оцінок;
- 5) вільного вираження поглядів, думок і переконань;
- 6) незалежності управління та поточної діяльності від органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових і службових осіб, політичних партій, підприємств, установ, організацій, фізичних осіб;
- 7) участі громадськості в управлінні, формуванні програмної політики;
- 8) відсутності дискримінації за будь-якою ознакою;
- 9) прозорості та відкритості діяльності.

Стаття 4. Основні завдання НСТУ.

1. Основними завданнями НСТУ є:

- 1) об'єктивне, повне, своєчасне і неупереджене інформування про суспільно значущі події в Україні та за кордоном;
 - 1-1) забезпечення збалансованого і прозорого доступу суб'єктів суспільно-політичного життя до програм (передач) дискусійного формату, зокрема у вигляді дебатів;
 - 2) сприяння консолідації українського суспільства;
 - 3) розвиток і зміцнення статусу української мови та культури, сприяння розвитку мов і культур національних меншин;
 - 4) сприяння якнайповнішому задоволенню інформаційних, культурних та освітніх потреб населення України, у тому числі шляхом створення та поширення економічних, історично-документальних, культурно-мистецьких, навчально-пізнавальних, розважальних, спортивних програм, програм для дітей та молоді, людей з обмеженими фізичними можливостями, національних меншин, інших соціальних груп;
 - 5) оперативне інформування населення про надзвичайні ситуації, що становлять загрозу життю чи здоров'ю людей;
 - 6) надання громадянам України затребуваних інформаційних продуктів, відсутніх на комерційному ринку;
 - 7) сприяння зміцненню міжнародного авторитету України.

Це нормативно-правовий акт, що регулює питання створення та діяльності суспільних засобів масової інформації – це радіомовлення та телебачення [25].

Стаття 15 Конституції України стверджує, що «жодна ідеологія не може визнаватися державою як обов'язкова» [10]. Це твердження є дуже важливим для формування на державному рівні потрібних основ в формуванні розвитку сучасного українського суспільства, які зможуть об'єднати та мотивувати український народ для успішного подолання викликів, які отримує народ України від ворога, в тому числі в подоланні інформаційної війни з боку російської федерації.

Отже, можна зробити висновок, що дезінформація та пропаганда є проблемою та загрозою для українського суспільства, особливо у час повномасштабного вторгнення в Україну. Завдяки появі все більш нових технологій стало можливим легко створювати та розповсюджувати неправдиву і фейкову інформацію, яка маскується під виглядом новин заради все більшого охоплення довіри тієї чи іншої цільової аудиторії. Фальшиві чи частково спотворені новини в результаті мають негативний вплив та є шкідливим явищем у інформаційному просторі. Такого роду новини розповсюджуються з конкретних причин, наприклад, щоб внести корективи в демократичний устрій країн, отримання власного прибутку з цієї ситуації, політичні та економічні мотиви. Дезінформація – це проблема, яка охоплює все більше країн та людей. Дедалі очевиднішим стає те, що вирішення проблеми неможливо знайти без істотної міжнародної допомоги. Так, в умовах інформаційних війн та маніпуляцій з'являється постійна потреба в перевірці достовірності відомостей та фактів, які з'являються в нашому інформаційному просторі.

За допомогою розгляду законодавчих та нормативно-правових документів, які становлять правову основу інформаційної безпеки держави, можна додати, що дезінформація від ворога породжує недовіру до влади, яка також зменшує віру людей у перемогу. Це перешкоджає громадянам ефективно брати участь в суспільному житті держави. Також можна додати те, що глибокий аналіз нормативних документів довів потребу в розгляді досвіду боротьби з

дезінформацією та фейками в період воєнної агресії росії проти України. Крім того, слід зазначити, що на сьогоднішній день весь інформаційний матеріал щодо боротьби з дезінформацією та неправдивою інформацією з боку російської пропаганди в мережі Інтернет описано недостатньо, тому потребує точного розгляду для подальшого вирішення цієї проблеми.

РОЗДІЛ 2

СУПРОВІДНА ЗАПИСКА ДО ТВОРЧОГО ПРОЄКТУ

2.1. Опис та обґрунтування творчого проєкту

Зараз в умовах збройної агресії росії проти України питання дезінформації в мережі є важливим. Адже кожен громадянин нашої країни постійно, не бажаючи цього, стикається з інформаційними вкидами з боку росії. Головна ціль відома – у час повномасштабного вторгнення росії ця неправдива інформація щодо ситуації на фронті має негативно вплинути на мирне населення України. Тому вважаю, що написаний матеріал, а саме творчий проєкт у вигляді статей до теми дипломної роботи, є важливим в наш час.

В ході моєї роботи було проаналізовано наукову літературу та джерала присвячені вивченню проблеми поширення та боротьби з дезінформацією, розглянуто етапи розповсюдження й структуру дезінформаційних повідомлень та неправдивої інформації в умовах війни. Також визначено методи протидії дезінформації та фейків в інформаційних медіа. Науковий внесок отриманих результатів полягає у тому, що на сьогодні є невелика кількість матеріалів присвячених дослідженню інформаційних маніпуляцій у виняткових обставин повномасштабної війни росії проти України. Розглянуто дезінформаційні та неправдиві новини проаналізовано матеріал щодо протидії цим інформаційним вкидам у період війни росії проти України на прикладі онлайн-платформи Nadiuno, інтернет-видання «Детектор медіа» та центру протидії дезінформації при РНБО України.

Підготовлений на захист кваліфікаційної роботи бакалавра творчий проєкт становить самостійно розроблені дві інформаційні статті.

Мій творчий проєкт привертає увагу до такого важливого питання, як дезінформація від російської пропаганди в мережі Інтернет під час війни.

Цей проєкт також може популяризувати такі платформи для боротьби з дезінформацією як Центр протидії дезінформації при РНБО України, онлайн-платформа Nadiuno та інтернет-видання «Детектор медіа».

2.2. Опис цільової аудиторії та особливостей просування продукту

Статті на теми: «Український досвід з протидії інформаційним маніпуляціям в умовах інформаційної війни росії проти України» та «Дезінформація в інформаційному просторі України на прикладі Центру протидії дезінформації» розрахований на аудиторію від 16 до 70+ років як жінок, так й чоловіків, бо привертає увагу до теми фейкових новин та повідомлень в мережі. В рамках цього проекту, є намір проінформувати якомога більше людей.

Значить, соціально-демографічні та соціально-психологічні показники проекту, вони не мають ніякого значення для розповсюдження інформаційних текстів на тему дезінформації в інтернеті.

Цей творчий проєкт має на меті підвищити інтерес суспільства до такого важливого питання, як розповсюдження неправдивої інформації в соціальних мережах та в інтернеті під час повномасштабного вторгнення росії в Україну та гібридної війни росії проти України. Зараз Україна в інформаційному просторі отримує різного роду маніпуляції та дезінформації, у виняткових, тяжких умовах. В мережі Інтернет кожен день громадяни стикаються з різними фейковими повідомленнями, які постійно розповсюджує росія. Тому суспільство повинно вміти розпізнавати такого роду фейкові повідомлення та дезінформацію від ворога, перевіряти отриману інформацію та знати, що робити з такими повідомленнями далі.

Щоб підвищити ефективність цього, я планую опублікувати ці дві інформаційні статті у себе на сторінці в соціальній мережі.

Таким чином, був розроблений проєкт. Він є актуальним для користувачів різноманітних соціальних мереж. Проєкт транслює реальність сьогодення, коли під час воєнної агресії росії проти України, громадяни нашої країни стикаються із розповсюдженням завідома неправдивої інформації з боку ворога для дестабілізації держави.

Одним із важливих моментів створення проєкту було дослідження способів та платформ для просування. Основними каналами було обрано

Інстаграм та Телеграм. Статті на цих платформах можна просувати через публікацію в соціальних мережах або авторському Телеграм-каналі. Крім того для просування можна залучити розповсюдження через відкриті чати, в яких є цільова аудиторія даного проєкту або люди, які можуть бути зацікавлені в тематиці написаного мною матеріалу.

2.3. Формально-змістові характеристики проєкту

Для виконання свого проєкту мною було написано два матеріали – статті у інформаційному жанрі.

У першій статті на тему «Український досвід з протидії інформаційним маніпуляціям в умовах інформаційної війни росії проти України» розкривається тема дезінформації в умовах війни росії проти України. Описано класифікацію та канали поширення дезінформаційної інформації. Також визначено ознаки, на які варто звертати увагу, перед тим, як повірити в ту чи іншу новину. Окремо розглянуто 3 платформи, які допомагають в боротьбі з інформаційними вкидами з боку росії.

Друга стаття «Дезінформація в інформаційному просторі України на прикладі Центру протидії дезінформації». Цей матеріал мав мету привернути увагу до роботи центру з протидії та розпізнавання дезінформаційних повідомлень в інформаційному просторі, а саме Центру протидії дезінформації. Також було визначено кількість та саму фейкову інформацію, яка публікувалася в інформаційному просторі за період січень - лютий 2024 року. За допомогою графіків за січень та лютий 2024, які є в дипломній роботі у першому розділі. Графіки були розроблені на основі інформації поданої Центром протидії дезінформації за цей період часу і відображають кількість повідомлень.

Інформація для матеріалів була взята з різних джерел, включаючи також й відкриті джерела. Але найголовнішими джерелами матеріалів був сайт Центру протидії дезінформації при РНБО України, було проаналізовано дезінформацію та фейкові новини як явище в українських медіа з точки зору каналів їх розповсюдження та розглянуто нові канали поширення фейкових новин.

2.4. Особливості оформлення проєкту

При створенні проєкту я детально ознайомилася з поняттям дезінформації на просторах інтернету в Україні під час повномасштабного вторгнення росії в Україну. Прочитала багато літератури до теми дипломної роботи та зробила власні висновки щодо цього.

Було мною розглянуто різні теми до написання тексту. Особливо для мене тема війни є знайомою та торкнулася моєї родини давно. До повномасштабного вторгнення росії в Україну я жила в Маріуполі, тому знаю на власному досвіді, що таке війна. Там у Маріуполі залишився мій дід та спогади про минуле життя до війни. Тому вважаю за потрібне висвітлювати інформацію такою, якою вона є – без прикрас, але також без брехні та пропаганди з боку росії.

Основний месендж мого проєкту – це привернути увагу українського суспільства до теми поширення неправдивої інформації від ворога в період війни росії проти України.

Настрій самих матеріалів відповідав усім цілям та задумам з реалізації проєкту.

Статті були написані мною за допомогою використання відповідної літератури до теми дипломної роботи, за допомогою сайту інтернет-видання «Детектор медіа», онлайн-платформи Nadiuno та за допомогою сайту Центру протидії дезінформації.

2.5. Технічні та програмні засоби

Для створення представленого творчого проєкту було використано програму Microsoft Word 2016. Текст для статей був написаний у програмі Microsoft Word та завантажений на Google Диск для того, щоб отримати доступ до матеріалу в електронному носії. Розмір шрифту 12, стиль Times New Roman. Для заголовків статей я використовувала шрифт 14, стиль Times New Roman. Для пошуку потрібної інформації я використовувала електронні книги, пошук здійснювала через додаток Google.

2.6. Зв'язок із творчим доробком (портфоліо)

У рамках творчого проєкту було підготовлено 2 матеріали, які було додано до основного портфоліо у розділі під назвою «Матеріали». Усього в портфоліо налічується 12 матеріалів різних жанрів.

У переліку матеріалів є різні матеріали. Це інтерв'ю, статті, спічі. Процес створення відповідних матеріалів відбувся завдяки формату виробничих практик в нашому університеті. Ця практика дала змогу спробувати себе в різних спеціалізаціях, познайомитись з усіма процесами роботи журналіста, дізнатись як працюють провідні інтернет видання, а також отримати власний важливий досвід створення своїх журналістських матеріалів. Завдяки практиці я отримала такі навички як: швидке сприйняття, обробка отриманої інформації, комунікація з іншими людьми, вміння чітко висловлювати власну думку, використовувати аналітичне мислення та головним плюсом ставали знайомства з великою кількістю людей.

Під час моїх навчальних практик я мала змогу спробувати себе уже в ролі журналіста. Впродовж важких умов, а саме в час ковіду-19 та повномасштабного вторгнення, виробничі практики дали змогу мені отримати незмінний досвід роботи у виняткових умовах сьогодення. Також під час навчання в Запорізькому національному університеті не тільки за час практики, у мене була можливість створювати і публікувати власні аудіо, відео й текстові матеріали. Ознайомитись з усіма матеріалами мого портфоліо можна у Додатку Б.

ВИСНОВКИ

У ході цієї роботи науковцями було надане визначення таким термінам як «дезінформація», «інформаційні маніпуляції» та «фейк». Також розглянуто різні підходи до їх трактування, схарактеризовано думки різних науковців щодо них, завдяки аналізу наукових джерел досліджено особливості, притаманні цим поняттям.

Інформаційна війна між росією та Україною спричинила потребу до висвітлення теми розповсюдження неправдивої інформації в Мережі. Розвиток інформаційної ери спонукає до появи нових засобів та методів ведення інформаційної війни. Значний відсоток інформації про життя в Україні - не відповідають дійсності. Основною причиною цього є висвітлення інформації, вигідної лише для однієї сторони конфлікту – для ворога. У інформаційному просторі України зараз досі йде безперервна боротьба за управління ресурсами, впливом та контролем всіх територій нашої держави. Але не дивлячись на різноманіття способів до визначення сутності питання, більшість експертів називають одним із елементів гібридної війни - це інформаційний опір. Дуже чітке таке явище - це приклад діяльності дезінформаційної кампанії рф проти України. Цілеспрямований інформаційний вплив ворога – це напрям на суспільство України, а особливо на жителів тимчасово окупованих територій держави, на своє російське суспільство та на світову громадськість.

Країна-окупант використовує проти нашої країни все більш нові інформаційні методи впливу на свідомість громадян, які спрямовані на порушення суверенітету та територіальної цілісності України. Але, потрібно наголосити на тому, що інформаційна війна з Україною почалася задовго до збройного вторгнення росіян в Крим.

Інформація – це величезний ресурс сьогоденного дня, за допомогою якого збільшується ефективність в усіх сферах людського життя. Майже в усіх військових конфліктах за останні роки ефективно використовувалися методи та

засоби інформаційної боротьби, які можуть призвести до різного роду трагічних наслідків.

Дезінформація – це проблема, яка стосується не тільки України. В умовах маніпуляцій та за особливих умовах інформаційних війн з'являється потреба в перевірці достовірності інформації та новин, яких з'являється все більше в нашому інформаційному просторі.

Через швидку появу нових комунікаційних технологій стало можливим легко створювати та розповсюджувати неправдиву інформацію. Підроблені чи частково перероблені новини в результаті мають негативний вплив та є загрозою для країни в інфопросторі.

Творчий проєкт складається із написаних двох статей з інформативного та узагальненого матеріалу щодо протидії дезінформації та фейкам в період війни росії проти України.

У першій статті на тему «Український досвід з протидії інформаційним маніпуляціям в умовах інформаційної війни росії проти України» розкривається тема дезінформації в умовах війни росії проти України. Описано класифікацію та канали поширення дезінформаційної інформації. Також визначено ознаки, на які варто звертати увагу, перед тим, як повірити в ту чи іншу новину. Окремо розглянуто 3 платформи, які допомагають в боротьбі з інформаційними вкидами з боку росії.

Друга стаття «Дезінформація в інформаційному просторі України на прикладі Центру протидії дезінформації». Цей матеріал мав мету привернути увагу до роботи центру протидії, розпізнавання дезінформаційних повідомлень в інформаційному просторі з боку російської пропаганди, а саме Центру протидії дезінформації.

Незаперечна важливість роботи полягає в тому, що інформаційна дезінформація, на відміну від політичних та збройних конфліктів, ніколи не закінчуються. А отже, питання державної інформаційної безпеки в наведеному тексті є важливим зараз, а також є завжди актуальним.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. «Біла книга» Служби зовнішньої розвідки України. *Служба зовнішньої розвідки України*. 2021. URL: <https://bit.ly/3fQ5uvn> (дата звернення: 19.03.2024).
2. Богущ В. М. Інформаційна безпека держави. Київ: МК-Прес, 2005. 432 с.
3. В Україні запрацював Центр протидії дезінформації. Радіо Свобода. 06.04.2021. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-tsentr-protuydiyadezinformatsiya/31189623.html> (дата звернення: 21.03.2024).
4. Головатий М. Ф. Соціологія політики: навч. посіб. Київ: МАУП, 2003. 504 с.
5. Гороховський О. Фактчек як тренд розслідувань: можливості та перспективи. Дніпро: *ЛІРА*. 2017. 111 с.
6. Гуз А.М. Історія захисту інформації в Україні та провідних країнах світу: навч. посібник. Київ : КНТ, 2007. 260 с.
7. Дубова Д. В. Фейки, пропаганда, дезінформація та виборчий процес: як нам захистити демократичні практики? Київ: *ТОВ «Видавництво Сталь»*, 2019. 254 с.
8. Карлова В. Проблема формування загальнонаціональної ідеології в Україні. *Вісник національної академії державного управління при Президентові України*. 2010. № 42. С. 17-24.
9. Карпенко В. Інформаційний простір як чинник національної безпеки: науковий громадсько-політичний культурно-мистецький релігійнофілософський педагогічний журнал. *Українознавство*. 2005. № 3. С. 182-192.
10. Конституція України: Закон України від 28.06.1996. Поточна редакція 01.01.2020. База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 22.03.2024).

11. Костюк І.А. Інформаційні війни в контексті революційних подій в Україні. *Актуальні проблеми соціальних комунікацій: матеріали студентської наукової конференції*. Київ, 2014. С. 57-60.

12. Магда Є. Виклики гібридної війни: інформаційний вимір. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2014. № 5. С. 138-142.

13. Маклюен М. Розуміння медіа: Зовнішнє розширення людини. Переклад, с англ. В. Ніколайова. КАНОН-пресс-Ц, 2003. 464 с.

14. Ожеван М.А. Маніпулятивні стратегії. *Підприємництво в Україні*. 2001. № 9. 27 с.

15. Офіційний сайт Служби безпеки України. URL: <https://ssu.gov.ua/> (дата звернення: 26.03.2024).

16. Офіційний сайт Центру протидії дезінформації. URL: <https://cpd.gov.ua/> (дата звернення: 25.03.2024).

17. Офіційний сайт Центру стратегічних комунікацій та інформаційної безпеки. URL: <https://spravdi.gov.ua/> (дата звернення: 10.02.2024).

19. Почепцов Г. Сучасні інформаційні війни. Київ: Києво-Могилянська акад., 2015. 498 с.

20. Про інформацію: Закон України від 2 жовт. 1992 р. Поточна редакція 27.07.2023. База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12> (дата звернення: 21.03.2024).

21. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011р. Поточна редакція 08.10.2023. База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17> (дата звернення: 20.03.2024).

22. Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні: Закон України від 16 лист. 1992 р. Поточна редакція 31.03.2023. База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2782-12> (дата звернення: 15.02.2024).

23. Про захист персональних даних: Закон України від 1 черв. 2010 р. Поточна редакція 27.10.2022. База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17> (дата звернення: 07.02.2024).
24. Про національну безпеку України: Закон України від 21.06.2018 р. Поточна редакція від 08.07.2018. База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/964-15> (дата звернення: 20.02.2024).
25. Про Суспільне телебачення і радіомовлення України: Закон України від 17.04.2014 р. Поточна редакція 02.10.2023. База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1227-18> (дата звернення: 21.03.2024).
26. Про телебачення та радіомовлення: Закон України від 21.12. 1993 р. Поточна редакція 31.03.2023. База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3759-12> (дата звернення: 01.02.2024).
27. РНБО створила Центр протидії дезінформації. Офіційний вебсайт Укрінформ. 11.03.2021. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-polytics/3206454rnbo-stvorila-centr-protidii-dezinformacii.html> (дата звернення: 21.02.2024).
28. Саприкін О. Інформаційна експансія, інформаційна війна та інформаційна атака у засобах масової інформації. *Вісник Книжкової палати*. 2013. № 1. С. 40-43.
29. СБУ від початку війни просила Telegram заблокувати понад 1,5 тисячі анонімних каналів. Українська правда. 09.11.2022. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2022/11/9/7375618/> (дата звернення: 09.03.2024).
30. Указ Президента України Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 11.03.2021 року «Про створення Центру протидії дезінформації». Поточна редакція 19.03.2021. База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/106/2021> (дата звернення: 18.03.2024).

31. Центр протидії дезінформації розпочав роботу. Офіційний вебсайт Укрінформ. 2021. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/3222362-centrprotidii-dezinformacii-rozposav-robotu.html> (дата звернення: 10.03.2024).
32. Цуканова О. В. Інформаційні війни: вплив на суспільство. Київ. 2014. С. 6.
33. Шевченко В. Е. Фактчекінг і верифікація в журналістській роботі. Образ: науковий журнал. Вип. 1. 2018. С. 140-153.
34. Шевчук П. Інформаційно-психологічна війна Росії проти України: як їй протидіяти. *Демократичне врядування*. 2014. Вип. 13. С. 2-4.
35. Шлапаченко В. Дезінформація як спосіб інформаційно-психологічного впливу. *Інформаційна безпека людини, суспільства, держави*. 2013. № 2. С. 78-86.

ДОДАТОК А

СТАТТІ ДО ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ

«Український досвід з протидії інформаційним маніпуляціям в умовах інформаційної війни росії проти України»

Зараз суспільство живе в сучасному інформаційному світі. Використання нових технологій значною мірою спрощує життя людей. Але можна побачити також, що використання сучасних технологій, а особливо соціальних мереж, може призводити до різних негативних наслідків. Це фейкові новини, пропаганда, неправдива або викривлена інформація. Дезінформація є дійсно міжнародною проблемою та загрозою для суспільства, через те, що фейки спотворюють дійсність.

Не дивлячись на кількість досліджень зарубіжних та вітчизняних науковців у сфері протидії дезінформації та фейкам, сьогодні все ще не існує повного розуміння для протидії неправдивій інформації. Головною загрозою національній безпеці України протягом найближчих років є та залишатиметься політика російської федерації. Зараз в умовах повномасштабного вторгнення росії в Україну різного роду інформація використовується ворогом для того аби дестабілізувати нашу країну. З кожним днем цієї брехні стає дедалі більше на просторах інтернету. Пропаганда з боку російської федерації на телебаченні, інтернет-ЗМІ та в соціальних мережах призвела до спеціального дезінформаційного впливу на аудиторію. Сьогоднішнє завдання російської пропаганди – це підірвати довіру, дискредитувати українську владу, політику, економіку, культуру через масове поширення неправдивих новин. Крім всього цього ворог поширює свою політичну кампанію, яка повинна засісти в суспільну свідомість із закликами до порушення державних цінностей та територіальної цілісності України. Для захисту від такого типу дезінформації та для боротьби із російською пропагандою важливо забезпечити обізнаність нашого населення з цього питання.

росія постійно змінює тактику дій на українському напрямі, проте стратегічна мета залишається незмінною – не допустити західно-орієнтованої України та європейського майбутнього. Гарантією національної безпеки держави в умовах зростання гібридних загроз є забезпечення високого рівня політичної, військової, інформаційної та економічної безпеки. У загальному поняття «руський мір» – це російська ідеологія, розроблена з метою орієнтації російського населення та розвитку російського суспільства. Головна мета такої політики – це «наша спільна історична пам'ять з росією», яка використовується з метою впливу на свідомість більшості російськомовного населення, вигідному для очільника рф. Ця ідеологія

зіграла вирішальну роль у рішенні уряду РФ про вторгнення в Україну та сприяло високому рівню підтримки серед проросійських громадян, які надавали допомогу в окупації Криму, Луганської та Донецької областей. Використання ідеї «руського міру» також сприяла заохочення громадян РФ, які в перші роки війни бажали «захистити російськомовних братів» на Донбасі.

Тому для протидії пропагандистської кампанії Росії необхідне проведення збалансованої політики та широке інформування суспільства. Такий комплексний підхід дозволить об'єднати суспільство та показати наш досвід для інших країн, які потерпають від гібридних загроз. А на загальнодержавному рівні повинні вживатися такі заходи як вдосконалення нормативно-правової бази в галузі інформаційної політики, розробка системи захисту від інформаційної агресії та підвищення рівня медіакультури нашого суспільства.

На даний момент Україна ефективно протидіє російській дезінформації та отримує свій досвід для боротьби з окупантами. Великим успіхом для України в сфері протидії дезінформації є, те що враховуючи повномасштабну військову агресію з боку російської федерації, активне поширення державою-агресором дезінформації, а також виправдовування або заперечення збройної агресії російської федерації проти України та з метою донесення правди про війну, було створено єдину інформаційну платформу стратегічної комунікації "Єдині новини #UАразом" за запитом Кабміну для забезпечення щоденного інформування населення про стан ситуації на фронті та в світі.

Також Україна ефективно протидіє російській дезінформації, створюючи протидію. Далі можна розглянути деякі з них.

Інтернет-видання «Детектор медіа» розпочало свою роботу 8 лютого 2016 року. Основний напрямок діяльності видання є інформування читачів про найважливіші події в українському та світовому інформаційному просторі. Важливою складовою є аналіз та критика роботи вітчизняних ЗМІ з метою підвищення якості медіа-продукту.

Портал «Детектор медіа» – це унікальна багатофункційна платформа, що поєднує створення медійного контенту, різнопланові дослідження медійного простору, ринку та продукту. Пріоритетні цілі – це покращення якості українських медіа, підвищення медіаграмотності українського суспільства та протидія дезінформації та пропаганді. Новини на сайті стосуються не лише медіа, але також життя журналістів, соцмереж, кіно, книжок.

Група видань «Детектор медіа» висвітлює найголовніше. Те, що пов'язане з медіа в Україні та те, що відбувається в медійному світі поза нашою країною. Для прикладу, кожна подія, кожна зміна, кожна важлива тенденція в житті українських засобів масової інформації з 2001 року є в архіві «Детектора медіа».

Також «Детектор медіа» активно протидіє російській пропаганді. Видання розробило Індекс інформаційного впливу росії, який дає змогу оцінити рівень впливу російської пропаганди на українські медіа.

Теж «Детектор медіа» спростовують фейки українських та зарубіжних ЗМІ. Кожного дня у виданнях з'являється розбір журналістських помилок та свідомих маніпуляцій. Видання «Детектор медіа» системно та дуже прискіпливо досліджує стратегії та інструменти пропаганди, які використовуються кремлем проти України, роблять моніторинг комунікаційної політики української влади щодо війни на Донбасі. За період російсько-української війни підготували аналітичні звіти «Індекс інформаційного впливу кремля»; «Інформаційне споживання, потреби та погляди мешканців сходу України», «Як російська пропаганда впливає на суспільну думку в Україні» (дослідження), «Діяльність органів державної влади у сфері інформаційної політики та регуляції медіа» (регулярний звіт) та «Протидія російській інформаційній агресії: спільні зусилля для захисту демократії».

Ще цікавим інструментом для боротьби з пропагандою з боку росії є онлайн-платформа Nadiuno. Ця платформа допоможе підвищити обізнаність українців в цифрових технологіях та надати інструменти для індивідуального захисту та боротьби з різним видом дезінформації від ворога, отримати підтримку від операторів гарячої лінії та інших фахівців з цифрової безпеки. Платформа Nadiuno створена в межах проекту “Цифрова екстрена підтримка громадянського суспільства в Україні” від ГО “Інтерньюз-Україна”, що фінансується Міністерством закордонних справ, торгівлі та розвитку Канади (GAC) через канадську неприбуткову організацію eQualitie Inc. А інформаційними партнерами платформи стали Міністерство цифрової трансформації України та національний проєкт Дія.Цифрова освіта. Також жителі тимчасово окупованих територій України зможуть отримати корисні рекомендації, які зможуть допомогти. Для прикладу, які месенджери обрати, як підготуватися до перевірки смартфона та як уникнути прослуховування в окупації.

Також було створено Центр протидії дезінформації. Основна робота центру зосереджена на протидії поширенню неправдивої інформації в інтернеті та фейків в медіа. Утворений 11 березня 2021 року. Є органом Ради національної безпеки та оборони України. Більше детально про центр описано в наступному матеріалі.

«Дезінформація в інформаційному просторі України на прикладі Центру протидії дезінформації»

Повномасштабна війна РФ проти України не стала якимось неочікуваним або випадковим рішенням президента Росії. Ворог активно використовує дезінформацію як складову своєї полічної кампанії давно.

Не зважаючи на всю ситуацію, Україна ефективно протидіє російській дезінформації. Для боротьби з фейковою інформацією в інтернеті та маніпуляціям держава розробила противагу від дезінформації з боку Росії. Одним з таких є Центр протидії дезінформації.

Робота Центру - це здійснення заходів щодо протидії поточним та прогнозованим загрозам національній безпеці України в інформаційному просторі, забезпечення інформаційної безпеки України, виявлення та протидії дезінформації, протидії пропаганді, деструктивним інформаційним впливам, запобігання спробам маніпулювання громадською думкою.

Центр протидії дезінформації має такі складові, як воєнний напрям, зовнішню та внутрішню політику, боротьбу зі злочинністю та корупцією, економіку, інфраструктуру, екологію, охорону здоров'я, соціальну сферу та науково-технологічний напрям. Але основна увага центру зосереджена на протидії поширенню неправдивої інформації в інтернеті.

Основними функціями роботи Центру є:

- виявлення та вивчення поточних та прогнозованих загроз інформаційній безпеці України, чинників, які впливають на їх формування, прогнозування та оцінка наслідків для безпеки національних інтересів України.
- аналіз та моніторинг подій й явищ в інформаційному просторі України.
- Також функція центру – це участь у розбудові системи стратегічних комунікацій, організації та координації заходів щодо її розвитку.
- Розроблення методології виявлення загрозливих інформаційних матеріалів маніпулятивного та дезінформаційного характеру.
- Участь в створенні інтегрованої системи оцінки інформаційних загроз та оперативного реагування на них.
- Сприяння взаємодії держави та інституцій громадянського суспільства щодо протидії дезінформації та деструктивним інформаційним впливам та кампаніям, організація та участь в інформаційно-просвітницьких заходах з питань підвищення медіа-грамотності суспільства.

Центр протидії дезінформації на даний момент моніторить 449 Телеграм-каналів, 156 іноземних інтернет-ресурсів, 101 YouTube-канал, 812 спікерів та 296 організацій, щоб протидіяти в інформаційній війні з росією. Незважаючи на це, ворог продовжує далі поширювати фейки про ситуацію на фронті та про нестабільну ситуацію в Україні з метою інформаційно-психологічного впливу на військовослужбовців та народ України. На основі цих повідомлень я зробила графік частоти атак фейковими повідомленнями в Мережі за допомогою поданої інформації Центру протидії дезінформації за січень – лютий 2024 року. Та описала кілька фейкових повідомлень, які надходили в цей час для прикладу.

Січень 2024 рік

Початок січня новина про «Насильницьку» мобілізацію українців. Ворог продовжував розвивати тему «примусової» мобілізації в Україні. Ця новина повинна була зміцнити переконання українців у високих втратах, а також дискредитувати керівництво нашої держави.

Маніпуляція. 9 січня 2024 року Речник путіна пєсков заявляв: «Військові рф зроблять все, щоб ліквідувати загрозу, подібну до обстрілу белгорода ЗСУ касетними снарядами».

13 січня Маніпуляція Прессекретар путіна пєсков заявляв: «росія продовжує "сво", щоб досягти тих цілей, які перед нею стоять».

23 січня відбувся черговий саміт у форматі «Рамштайн». Пропагандисти рф поширювали наративи про перевагу російського озброєння над західним, а також використовували дезінформацію в бік міністра оборони України Рустема Умерова - з метою дискредитації військового керівництва України.

25 січня 2024 року на день народження Володимира Зеленського, збільшувалася кількість фейків та маніпуляцій стосовно Президента України. Основна мета подібних кампаній - дискредитація українського лідера. Також роспропагандисти й далі звинувачують Зеленського в загибелі цивільних та військових українців, небажанні йти на «мирні» переговори.

Різного види маніпуляції за 25 січня. Перша - речник путіна пєсков заявляв: «Треба добиватися міжнародного розслідування щодо всіх злочинів, які чинить київський режим із 2014 року».

Та друга маніпуляція - роросійський телеграм канал «Резидент» поширив наступну інформацію: «Офіс Президента готовий до затяжної війни і не збирається йти на заморозку конфлікту. На Банковій хочуть змінити стратегію і завдати більше ударів по інфраструктурі противника у глибокому тилу, щоб посилити інформаційну компоненту».

Дезінформація за 30 січня:

1) директор російського центру військово-політичної журналістики орлов заявляв: «Проксі-війна розпочалася давно, як її ще називають, "війна за довіреністю". Колективний Захід, безперечно, зараз використовує Україну в такій "війні за довіреністю" проти російської федерації»;

2) очільник мзс рф лавров заявляв: «Передана Україні зброя виявлена не лише на Близькому Сході, нелегальні партії зафіксовані у Фінляндії, Швеції, Данії, Нідерландах».

За 31 січня отримали маніпуляцію - речник кремля песков заявляв: «Контрнаступ ЗСУ, що провалився, призводить до зростання протиріч серед представників київського режиму».

Лютий 2024 рік

1 лютого маніпуляція. Заступник глави мзс рф рябков сказав: «Західна група, яка протегує і підживлює режим у Києві, заперечує реальність сучасного світу».

Дезінформація 7 лютого - речник кремля песков заявляв: «Цілі "сво" не змінилися і зберігають свою актуальність. Серед них - гарантування безпеки росії на тлі спроб руйнування нейтрального статусу України та засмокування її в НАТО».

9 лютого відбулося інтерв'ю путіна американському журналісту. Тому можна взяти 5 головних пропагандистських тез, які прозвучали у ході бесіди:

1. Україна - «штучна держава», а українці «штучна нація», створена поляками, «австрійським Генштабом» і лєнінім.

2. Українці вважають себе росіянами, а те, що сьогодні відбувається - це «елемент громадянської війни».

3. Після розвалу срср Захід обманув росію та «не взяв її в сім'ю цивілізованих народів».

4. Війну почала не росія, а Україна в 2014 році, де до влади прийшов «нацистський режим», а кремль з 24 лютого 2024 року лише намагається припинити війну.

5. росія не хоче війни, прагне миру та завжди готова до переговорів для врегулювання ситуації.

20 лютого також кілька повідомлень:

Маніпуляція. «Для українців і тих, хто використовує Україну як проксі у цій війні проти росії, справи йдуть дуже погано. Я не можу уявити, що може бути гірше. Немає більше українських солдатів. Немає більше артилерійських снарядів. Зброя, яка у них є, здебільшого неефективна», - заявляв колишній офіцер розвідки США Реймонд Макговерн.

Дезінформація. Проректор Дипломатичної академії мзс рф карпович заявляв: «Західні куратори Президента України Володимира Зеленського вважають його вкрай неефективним, він не може належним чином вирішувати ні військові, ні фінансові питання».

Дезінформація. Посол з особливих доручень мзс рф щодо «злочинів» «київського режиму» р. мірошник написав: «В Авдіївці, згідно з попередньою інформацією, були таємні катівні та поховання. Крім того, київський режим тримав деяких жителів міста в ув'язненні за політичними мотивами».

Маніпуляція. Проросійський ТО-канал «Женщина с косой» опублікував наступне: «Зеленський вимагає від Сирського найближчим часом кинути тиліві резерви в наступ, щоб показати західним партнерам, що Україна може наступати. Треба більше грошей і зброї».

27 лютого. Маніпуляція. Китайське видання Global Times написало: «З наближенням другої річниці російсько-українського конфлікту потреба в мирних переговорах і домовленостях стає все нагальнішою. Особливо для США та Заходу, які сприяли розпалюванню та ескалації цієї трагедії через власні проблеми».

Дезінформація. Міністр оборони рф с. шойгу заявляв: «Українські збройні сили за час російської "спеціальної військової операції" втратили понад 444 тисячі військовослужбовців».

Дезінформація. У фсб рф повідомили: «Українські спецслужби мали намір здійснити теракт у Запорізькій області з використанням аналога бойової отруйної речовини VZ».

29 лютого. Дезінформація. російський диктатор путін заявляв: «Не ми розпочинали війну на Донбасі, але, як уже не раз говорив, ми зробимо все, щоб її закінчити, викоринити нацизм».

На основі дезінформаційних повідомлень можна зробити висновок, що російська пропаганда постійно закидує неправдиву інформацію в мережу. Центр протидії дезінформації при РНБО має й надалі протидіяти в інформаційній війні з росією. Також працівники центру проводять величезну роботу проти дезінформаційним вкидам ворога в інформаційному полі, роблячи свій вклад в реальність сьогодення. Отримавши результати дослідження можна дійти до висновку, що росія й надалі продовжить свою дезінформаційну політику проти України.

ДОДАТОК Б

СПИСОК МАТЕРІАЛІВ ПОРТФОЛІО

Матеріали:

- 1) Інтер'ю: «Проект «Історії успіху випускників ЗНУ»: вихованець юридичного факультету, фахівець галузі публічних закупівель, енергозбереження та енергоефективності Костянтин Федосєєв» 16.11.2021
https://www.znu.edu.ua/cms/index.php?action=news/view_details&news_id=55661&lang=ukr&news_code=pro--kt-----storiyi-uspikhu-vipusknikiv-znu----vikhovanets-yuridichnogo-fakultetu--fakhivets-galuzi-publichnikh-zakupivel--energozberezhennya-ta-energoefektivnosti-kostyantyn-fedos----v
- 2) Інтер'ю: «Історії успіхів випускників ЗНУ, вихованка факультету журналістики, редакторка Марія Канцелярист» 23.12.2022
https://www.znu.edu.ua/cms/index.php?action=news/view_details&news_id=58387&lang=ukr&news_code=----storiyi-uspikhiv-vipusknikiv-znu----vikhovanka-fakultetu-zhurnalistiki--redaktorka-mariya-kantselyarist
- 3) Інтерв'ю: «Інтерв'ю з жінкою, яка проживала в Маріуполі та втратила з містом частину себе також» 13.11.2023 <http://surl.li/nwreq>
- 4) Інтерв'ю: «Проект «Історії успіху випускників ЗНУ»: успішна випускниця ЗНУ біологічного факультету та менеджменту Анастасія Долгополова» 11.11.2021
https://docs.google.com/document/d/194J08HlsgNjXkYFtCB4piaknWtZh_DR/edit#heading=h.gjdgxs
- 5) Стаття: «На факультеті журналістики ЗНУ радо зустріли майбутніх абітурієнтів й абітурієнток» 23.12.2022 https://www.znu.edu.ua/cms/index.php?action=news/view_details&news_id=58380&lang=ukr&news_code=na-fakulteti-zhurnalistiki-znu-rado-zustrili-majbutnikh-abituri--ntiv-j-abituri--ntok
- 6) Стаття: « На історичному факультеті провели online-зустріч для вступників» 20.12.2022 https://www.znu.edu.ua/cms/index.php?action=news/view_details&news_id=58346&lang=ukr&news_code=na-istorichnomu-fakulteti--proveli-online-zustrich-dlya-vstupnikiv
- 7) Стаття: « Управління соціально-економічним розвитком регіонів і держави – на часі» 24.04.2023 https://sites.znu.edu.ua/cms/index.php?action=news/view_details&news_id=59529&lang=ukr&news_code=upravlinnya-sotsialno-ekonomichnim-rozvitkom-regioniv-i-derzhavi-----na-chasi

- 8) Стаття: « Молодь шкіл і коледжів навчалася правильному стратегуванню кар'єри»
24.04.2023 https://sites.znu.edu.ua/cms/index.php?action=news/view_details&news_id=59531&lang=ukr&news_code=molod-shkil-i-koledzhiv-navchalasya-pravilnomu-strateguvannyu-kar-----ri
- 9) Стаття: «Драматичний театр Маріуполя — серце культурного життя міста»
10.02.2022 <https://universe.zp.ua/Dramatichnij-teatr-Mariupolja-serce-ku/>
- 10) Спіч на тему українського кіно та історії появи чаю. 13.11.2023
<https://docs.google.com/document/d/1Qjad4AXs17Idf5LDOMm3mMS8qHSwPpWz/edit>
- 11) Стаття: «В Україну під кінець осені очікується різке похолодання до -14 та сніг»
20.11.2023 <https://universe.zp.ua/v-ukrainu-pid-kinec-oseni-ochikuietsja-rizke-poholodannja-do-14-ta-snig/>
- 12) Стаття: « У КИЇВСЬКІЙ ОБЛАСТІ ПРОДОВЖУЄТЬСЯ РОЗМІНУВАННЯ ТЕРИТОРІЙ» 20.11.2023 <https://universe.zp.ua/u-kiivskij-oblasti-prodovzhuietsja-rozminuvannja-teritorij/>
- 13) Стаття: «Український досвід з протидії інформаційним маніпуляціям в умовах інформаційної війни росії проти України» 07.05.2024
https://docs.google.com/document/d/1nPYPewigylyV_1YFc6n4K3kG_ozvePgt/edit
- 14) Стаття: «Дезінформація в інформаційному просторі України на прикладі Центру протидії дезінформації» 07.05.2024
https://docs.google.com/document/d/1jgCRILF6NyjMSC_5eg7kvt0RxygdIOFS/edit

ABSTRACT

Topic title: «Spreading misinformation on the Internet during wartime».

Volume of the main part of the work: 22 pages.

The number of sources used is 35.

The purpose of the work is to create two articles that should draw attention to disinformation on the Internet during the war in the country.

To achieve the goal of the research, we performed the following tasks:

- 1) consider the theoretical foundations of the concept of «disinformation»;
- 2) analyze the specifics of the spread of misinformation on the Internet;
- 3) consider the Ukrainian experience in resisting propaganda from the enemy;
- 4) create your own information project - two articles based on platforms to combat disinformation in compliance with all journalistic norms.

The object of the study is information manipulation in the network and fake messages on the example of the Ukrainian Center for Combating Disinformation the Nadiyno, online platform and the online-edition «Media Detector».

The subject of the research is the peculiarities of the spread of false information during the full-scale invasion of russia into Ukraine.

Formal and substantive characteristics of the project. The creative project consists of two articles written using the collection of information and various techniques of text writing. The implemented project aims to draw the public's attention to such an issue as the spread, recognition of fake news on the Internet and methods of countering it.

Keywords: disinformation, fake, news, war, propagandists, information, enemy, network, Internet, globalization, manipulation.

Декларація
академічної доброчесності
здобувача ступеня вищої освіти ЗНУ

Я, Мала Ганна Олексіївна, студентка V курсу, форми навчання заочна, факультету журналістики, спеціальність «Журналістика», адреса електронної пошти malayaryatka@gmail.com,

- підтверджую, що написана мною кваліфікаційна робота на тему «Поширення дезінформації у Мережі під час війни» відповідає вимогам академічної доброчесності та не містить порушень, що визначені у ст. 42 Закону України «Про освіту», зі змістом яких ознайомлений/ознайомена;

- заявляю, що надана мною для перевірки електронна версія роботи є ідентичною її друкованій версії;

- згоден/згодна на перевірку моєї роботи на відповідність критеріям академічної доброчесності у будь-який спосіб, у тому числі за допомогою інтернет-системи, а також на архівування моєї роботи в базі даних цієї системи.

28.05.2024 р. Підпис _____

Мала Г.О.

28.05.2024 р. Підпис _____

Костюк Ю. В.